

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

NADRUK

VERBODEN

Erasmus School of Economics

Bachelorscriptie

Pensioenopbouw ondernemers en werknemers

Naam student: Dursun Koker

Studentnummer: 373219

Begeleider: Mr.R.B.N.van Ovost

Rotterdam, 30 juni 2016

Inhoudsopgave:

Hoofdstuk 1: Inleiding	blz.4
a. Aanleiding voor het onderzoek	blz.4
b. Probleemstelling	blz.4
c. Doelstelling	blz.5
d. Opzet van het onderzoek	blz.5
Hoofdstuk 2: Stelsel oudedagsreserve	blz.6
a. Geschiedenis	blz.6
b. Voorwaarden oudedagsreserve	blz.7
c. Maximum	blz.10
d. Omzetting stakingswinst in lijfrente	blz.10
e. Conclusie	blz.11
Hoofdstuk 3: Pensioenopbouw werknemer	blz.12
a. Inleiding	blz.12
b. Pensioenopbouwstelsels	blz.13
c. Pensioenregelingen	blz.16
d. Conclusie	blz.20
Hoofdstuk 4: Verschillen in pensioenopbouw	blz.21
a. Inleiding	blz.21
b. Fiscale oudedagsreserve	blz.21
c. Pensioenopbouw werknemer	blz.25
d. Conclusie	blz.27
Hoofdstuk 5: Globaal evenwicht	blz.29
a. Inleiding	blz.29
b. Globaal evenwicht	blz.29
c. Pensioenopbouw in de winstsfeer	blz.30

- d. Pensioenopbouw voor ondernemers bevorderen blz.34
- e. Conclusie blz.35

Hoofdstuk 6: Conclusie blz.37

Literatuur blz.39

Hoofdstuk 1: Inleiding

a. Aanleiding voor het onderzoek

Een pensioen biedt mensen de mogelijkheid om een inkomen te creëren voor later. Een pensioenopbouw kan op verschillende manieren geschieden. Zo heeft iemand die in Nederland woont of heeft gewoond (en AOW premie heeft afgedragen)recht op een Algemene Ouderdomswet uitkering. Daarnaast kan men een pensioen opbouwen bij de werkgever. Daarnaast heeft men de mogelijkheid om zijn pensioen zelf te regelen door bijvoorbeeld een lijfrente te bedingen.¹ De reden voor het schrijven van mijn bachelor scriptie is dat het tegenwoordig niet meer zeker is dat er een pensioen in de toekomst zal worden ontvangen. Tijdens de colleges kwam de pensioenopbouw voor een IB-ondernemer ter sprake en dat vond ik interessant waardoor ik heb besloten om mijn onderzoek hierop te richten. Tijdens de hoorcolleges vernam ik dat de IB-ondernemer onvoldoende faciliteiten heeft om een goed pensioen op te bouwen, terwijl een werknemer die in loondienst is, hierover wel beschikt. De faciliteit om een oudedagsreserve op te bouwen in een IB-onderneming geeft de IB-ondernemer niet de mogelijkheid om een volwaardig pensioen op te bouwen, waardoor diegene tijdens zijn pensioen geen evenredige inkomsten zal generen zoals hij het mogelijk wel gewend was in de periode voor het pensioen.

b. Probleemstelling

In deze scriptie zal ik onderzoeken of de faciliteit die wordt toegekend aan de IB-ondernemer in zekere mate niet voldoende mogelijkheden geeft om een volwaardig pensioen op te bouwen in vergelijking tot een werknemer in loondienst. Om het onderzoek af te bakenen zal het modaal inkomen als norm worden gesteld. De volgende vraag zal ik in deze scriptie gaan onderzoeken en beantwoorden:

Krijgt de IB-ondernemer die winst uit onderneming geniet, dat gelijk is aan een modaal inkomen, de gelegenheid om een soortgelijk pensioen op te bouwen zoals een werknemer die een modaal inkomen heeft?

¹ <https://www.nn.nl/Particulier/Pensioen/Pensioen-opbouwen/Wat-is-een-pensioen.htm>

Om de probleemstelling te beantwoorden zal ik gebruik maken van de volgende deelvragen:

- Wat is het doel en de strekking van de artikelen 3.67,3.68 en 3.129 wet IB?
- Hoe is de pensioenopbouw geregeld in de LB?
- Op welke aspecten verschilt de pensioenopbouw voor een IB-ondernemer ten opzichte van die van de werknemer?
- Zou de wetgever ervoor moeten zorgen dat er een ‘globaal’ evenwicht ontstaat tussen een werknemer en een ondernemer met betrekking tot de pensioenopbouw?

c. Doelstelling

De fiscale oudedagsreserve geeft de ondernemer in de inkomstenbelasting de mogelijkheid om een pensioen op te bouwen.² Het doel van dit onderzoek is het constateren of de pensioenopbouw in de winstsfeer hetzelfde pensioen geeft, zoals een werknemer in loondienst een pensioen heeft opgebouwd. In het onderzoek zal er gekeken worden of er voldoende faciliteiten zijn geboden om een pensioen op te bouwen in de winst uit onderneming en in de loonbelasting.

d. Opzet van het onderzoek

Deze scriptie bestaat uit zes hoofdstukken. Na de inleiding van hoofdstuk 1, zal hoofdstuk 2 gaan over het systeem van de oudedagsreserve. Hierbij zal er ook gekeken worden naar de fiscale faciliteit betreffende lijfrente. Vervolgens zal in hoofdstuk 3 de pensioenopbouw in de loonbelasting worden behandeld en uiteengezet. In hoofdstuk 4 zal er aan de hand van berekeningen naar de verschillen in de pensioenopbouw worden gekeken voor een IB-ondernemer en een werknemer in dienstbetrekking. In hoofdstuk 5 zal er gekeken worden of er de mogelijkheid is om een globaal evenwicht te creëren tussen de IB-ondernemer en de werknemer op het gebied van pensioenopbouw. In het laatste hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie waarin de probleemstelling wordt beantwoord. Om een goede vergelijking te kunnen maken en tot een conclusie te komen, zal er gericht worden op een specifieke doelgroep. Er is gekozen voor een winst uit onderneming die gelijk is aan het modaal inkomen en een modaal inkomen voor een werknemer.

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zelfstandigen-zonder-personeel-zzp/inhoud/sociale-zekerheid-voor-zelfstandigen/zzp-er-en-pensioenen>

Hoofdstuk 2: Systeem oudedagsreserve

a. Geschiedenis

De oudedagsreserve is ingevoerd ten tijden van een voorstel van de Commissie- Van Soest. De Commissie werd in 1969 door de toenmalige Staatssecretaris van Financiën geïnstalleerd. Ze had de opdracht gekregen om de belastingheffing van zelfstandigen en werknemers in loondienst te vergelijken. Uit de vergelijkingen bleek dat zelfstandigen een achterstelling hadden ten opzichte van de werknemers in loondienst, omdat zelfstandigen niet de mogelijkheid hadden om ten laste van de winst een redelijke pensioenvoorziening op te bouwen. Het advies van de commissie was dan ook om de zelfstandigen een faciliteit te bieden, genaamd de ``pensioenreserve``. Later werd deze de fiscale oudedagsreserve (FOR) of de oudedagsreserve genoemd. De zelfstandigen hadden pas vanaf 1 januari 1973 de mogelijkheid om gebruik te maken van de oudedagsreserve.³ De bedoeling van de faciliteit was niet om een toereikende pensioenvoorziening op te bouwen, maar slechts om ondernemers de mogelijkheid te bieden om binnen de onderneming voor de oude dag te sparen.

Tot 1 januari 2001 werd de oudedagsreserve niet in de balans opgenomen. De toevoegingen aan en afnemingen van de oudedagsreserve waren niet van invloed op de jaarwinst van de onderneming. De oudedagsreserve werd apart geadministreerd, omdat de faciliteit in principe geen verband houdt met de winstbepaling of een persoonlijke aangelegenheid van de ondernemer betreft. Onder de Wet IB 1964 was de FOR alleen toegankelijk voor binnenlandse ondernemers. Ondanks dat buitenlandse ondernemers met een onderneming in Nederland die nagenoeg of geheel Nederlands inkomen genoten konden zij geen FOR realiseren. Uit het Wielockx-arrest⁴ en HR 8 april 1998, nr. 32 414, BNB 1998/174 bleek dat deze beperking tot alleen de binnenlandse ondernemers in strijd was met art. 52 EG-verdrag (vrijheid van vestiging nu geregeld in art. 49WvEU). Dit heeft als gevolg gehad dat de buitenlandse ondernemer gebruik mag maken van de FOR. Dus kan hij de FOR aftrekken van zijn winst uit onderneming. De periodieke uitkeringen zullen belast worden in de woonstaat van de niet-ingezetenen ondernemer waardoor

³ Wet van 16 november 1972, Stb. 612 (Kamerstukken 11 818)

⁴ HvJ EG 11 augustus 1996, BNB 1995/319

een deel van de winst Nederland onbelast verlaat.⁵ Dus verloor Nederland onder het oude systeem zijn heffingsbevoegdheid.

Per 1 januari 2001 is de oudedagsreserve een balanspost geworden. Dit betekent dat toevoegingen aan en afnemingen van de oudedagsreserve de winst beïnvloeden. De verplaatsing naar de balans is ook een aanbeveling van de werkgroep Oort-II (1998). Deze werkgroep constateerde dat veel ondernemers in de praktijk niet bewust zijn van de fiscale claim op de oudedagsreserve. Dankzij de wijziging is de fiscale claim op de FOR meer zichtbaar gemaakt (Lubbers & Meussen, 2014).

b. Voorwaarden oudedagsreserve

De voorwaarden voor de vorming van een oudedagsreserve zijn opgenomen onder de artikelen 3.67, 3.68 en 3.69 Wet IB 2001. Voor de vorming van een oudedagsreserve worden de volgende voorwaarden gesteld in art. 3.67:

- De belastingplichtige is *ondernemer* in de zin van art. 3.4 Wet IB 2001.
- Hij voldoet aan het *urencriterium* van art. 3.6 Wet IB 2001.
- Bij de aanvang van het kalenderjaar heeft hij nog niet de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, bedoeld in art. 7a eerste lid van de Algemene Ouderdomswet.

De wettelijke definitie van het fiscale ondernemersbegrip staat in de art. 3.4 Wet IB 2001. Dit artikel luidt als volgt: ‘de belastingplichtige voor rekening van wie een onderneming wordt gedreven en die rechtstreeks wordt verbonden voor verbintenissen betreffende die onderneming.’ In de wet is het begrip *onderneming* niet verwerkt. Uit jurisprudentie volgt de volgende omschrijving van het begrip onderneming: ‘Een onderneming is een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid waarmee wordt beoogd door deelname aan het maatschappelijke productieproces winst te behalen’.⁶

Bij de beoordeling of er sprake is van een onderneming wordt er gekeken naar de objectieve onderneming.⁷ Dit houdt in dat de bedoelingen van de ondernemer niet van belang zijn, zo kan het zijn dat een ondernemer ondanks dat hij de intentie heeft om geen winst te behalen maar toch winst geniet, zo onder de IB heffing vallen.

⁵ Art. 18 OESO verdrag.

⁶ *Kamerstukken II 1998/99*, 26 727, nr. 3, p. 93.

⁷ HR BNB 1958/212

Het begrip uren criterium en de voorwaarden ervoor staan in art 3.6 Wet IB 2001. Voor de vorming van een oudedagsreserve moet er minimaal 1225 uur feitelijk gewerkt zijn door ondernemer. De andere voorwaarden laat ik verder onbesproken, omdat de overige voorwaarden nauwkeurig zijn beschreven in het artikel.

Toevoegingen aan de oudedagsreserve bestaat uit twee delen: De reguliere toevoegingen (art 3.68 Wet IB 2001) en de extra toevoegingen (art.3.69 Wet IB 2001). Buiten deze in de wet toegestane toevoegingen aan de oudedagsreserve is het niet mogelijk om op basis van goed koopmansgebruik in een jaar een extra toevoeging te doen.

Reguliere toevoegingen

Bij de vorming van een oudedagsreserve hoeft de ondernemer geen verzoek te doen. De toevoeging aan de oudedagsreserve moet door de ondernemer zelf berekend worden. De toevoeging is niet verplicht. De ondernemer kan in zijn aangifte aangeven dat die in een jaar niet wil doteren.⁸ Art. 3.68 eerste lid Wet IB 2001 geeft aan dat de ondernemer 9.8% van de in een jaar behaalde winst aan de oudedagsreserve kan toevoegen. De toevoeging per jaar mag niet meer dan € 8774⁹ bedragen. Bovendien mag de berekende toevoeging niet meer bedragen dan het bedrag waarmee het ondernemingsvermogen bij het einde van het kalenderjaar de oudedagsreserve bij het begin van het kalenderjaar te boven gaat.¹⁰ Dit zal in de volgende paragraaf uitgebreid behandeld worden.

In art 3.68 eerste lid Wet IB 2001 is tevens een anti-misbruikregeling opgenomen. Om te voorkomen dat de ondernemer die deelneemt aan een bedrijfs- of beroepspensioenregeling en gebruik maakt van de oudedagsreserve tweemaal bedragen ten laste van de winst kan brengen, staat in de wet dat van de toevoeging aan de oudedagsreserve de premies aan de pensioenregelingen afgetrokken moeten worden. Het gaat hier om pensioenregelingen op grond van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioen fonds 2000, de Wet op het

⁸http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/inkomstenbelasting/inkomstenbelasting_voor_ondernemers/fiscale_reserves/oudedagsreserve

⁹ Dit bedrag is in 2016, jaarlijks wordt dit bedrag aan de inflatie aangepast.

¹⁰ Art. 3.68, tweede lid, Wet IB 2001.

notarisambt of de Wet verplichte beroepspensioenregeling.¹¹ Onder *winst* voor de vorming van de oudedagsreserve wordt verstaan: ‘de winst voor toevoeging aan en afnemings van de oudedagsreserve en vermeerderd met de premies en andere bijdragen aan pensioenregelingen, maar met uitzondering van de winst waarop een regeling ter voorkoming van dubbele belasting van toepassing is.’¹² De oudedagsreserve is een winstafhankelijke regeling. Dit heeft als gevolg dat als er geen winst wordt behaald er ook geen toevoeging kan plaatsvinden aan de oudedagsreserve. Een inhaal van een verliesjaar of het afzien van een dotatie is ook niet mogelijk volgens art. 3.69 Wet IB 2001. De FOR heeft ook invloed op de zelfstandigenaftrek, meewerkaftrek en de MKB-winstvrijstelling, omdat de FOR als eerst in aftrek wordt genomen, is de belastbare winst uit onderneming lager, waardoor er de kans is om de ondernemingsfaciliteiten niet maximaal te kunnen benutten. De MKB-vrijstelling is minder bij de toepassing van de FOR.

Extra toevoegingen

Naast art. 3.68 Wet IB 2001 is het nog mogelijk om in de gevallen omschreven in art 3.69 Wet IB 2001 extra toevoegingen te doen aan de oudedagsreserve. Het gaat hierbij om inhaal toevoegingen.

Er kan gebruik gemaakt worden van extra toevoegingen indien in het voorafgaande jaar de oudedagsreserve gedeeltelijk is vrijgevallen, omdat de onderneming deels staakt. Een andere reden is als de belastingplichtige niet voldeed aan het urencriterium gedurende twee achtereenvolgende kalenderjaren waardoor hij in het voorgaande jaar geen gebruik kon maken van de faciliteit.¹³ Een extra toevoeging is ook mogelijk als er gebruik gemaakt wordt van een geruisloze terugkeer faciliteit art 14c Wet VPB 1969. Bij de toepassing van deze faciliteit zullen de bestaande lijfrente- en pensioenverplichtingen van de vennootschap aan de aandeelhouders vrijvallen of moeten worden ondergebracht bij een professionele verzekeraar in de zin van art. 3.126 Wet IB 2001. Het vrijgevallen inkomen wordt als negatieve inkomensvoorzieningen aangemerkt. Indien destijds bij een inbreng van de onderneming in een BV een lijfrenteverplichting werd gevormd door de omzetting van de FOR(fiscale oudedagsreserve)¹⁴

¹¹ Pensioenregelingen in de zin van art. 1.7 tweede lid b Wet IB 2001.

¹² Art. 3.68 derde lid Wet IB 2001.

¹³ Art. 3.70, eerste lid b onder 3 Wet IB 2001. Cursus Belastingrecht IB.3.2.37.G.d

¹⁴ Art. 3.128 Wet IB 2001.

vrijvalt bij de latere geruisloze terugkeer faciliteit art. 14c Wet VPB 1969 dan kan op grond van art 3.69 eerste lid onderdeel b Wet IB 2001 deze vrijval een extra toevoeging vormen. Dit geldt ook voor de ingegane periodieke uitkeringen die afkomstig zijn van een in het verleden gevormde oudedagsreserve.¹⁵

c. Maximum

In art 3.68 tweede lid Wet IB 2001 is bepaald dat de jaarlijkse toevoeging maximaal ten hoogste van het bedrag waarmee het ondernemingsvermogen bij het einde van het kalenderjaar de oudedagsreserve bij het begin van het kalenderjaar overtreft. Dit is een beperking voor kleinere bedrijven met een laag ondernemingsvermogen. Zij zullen sneller de grens bereiken waardoor zij niet in staat zullen zijn om een oudedagsreserve te vormen. In art 3.71 Wet IB 2001 wordt het begrip ondernemingsvermogen als volgt omschreven: 'De boekwaarde van het vermogen van de onderneming, dat is het saldo van de activa en de passiva van de onderneming verminderd met het bedrag van de egalisatiereserve en de herinvesteringsreserve.' Ook wordt het ondernemingsvermogen gecorrigeerd met positieve dan wel negatieve terugkeerreserves. Ook bij extra toevoegingen aan de oudedagsreserve wordt dit maximum toegekend.

d. Omzetting stakingswinst in lijfrente

Op grond van art. 3.129 Wet IB 2001 kan de ondernemer die zijn onderneming staakt of gedeeltelijk staakt gebruik maken van de faciliteit om de stakingswinst in te brengen bij bevoegde verzekeraar in de zin van art. 3.126 Wet IB 2001 of bij de overnemer van de onderneming een lijfrente bedingen. Een andere voorwaarde voor deze faciliteit is het zijn van een ondernemer in de zin van art. 3.4 Wet IB 2001.¹⁶ Er zijn bepaalde maxima verbonden aan de faciliteit die zijn bepaald in het tweede lid. Het maximum wordt bepaald aan de hand van de leeftijd van de ondernemer. De voorwaarden voor het maximum worden verder niet besproken, omdat het in de wet duidelijk aangegeven staat. Van de maxima moet onder andere de opgebouwde FOR worden afgetrokken.

Deze faciliteit biedt de ondernemer een steun via het fiscale stelsel aan de oudedagsreserve van de (stakende) ondernemer. Deze faciliteit zorgt ervoor dat de belastingheffing van de

¹⁵ Er zal in deze scriptie geen aandacht besteedt worden aan de geruisloze terugkeer.

¹⁶ Art. 3.129 eerste lid Wet IB 2001.

stakingswinst uitgesteld wordt. De koopsom van een lijfrente wordt wettechnisch gezien als een lijfrentepremie die in box 1 aftrekbaar is op grond van art. 3.129 Wet IB 2001. Vervolgens wordt er pas bij de periodieke uitkeringen belasting geheven op grond van art. 3.100 Wet IB 2001. Met de lijfrentefaciliteit krijgt de ondernemer de mogelijkheid op een alternatieve oudedagsvoorziening. De stakinglijfrente aftrek zal ik in het vervolg niet bespreken, omdat ik onderzoek of een oudedagsvoorziening tijdens het hebben van een onderneming tot voldoende hoogte kan worden gevormd. Daarbij laat ik deze mogelijkheid buiten beschouwing.

e. Conclusie

In dit hoofdstuk is er ingegaan op de eerste deelvraag die luidt als volgt: ‘Wat is het doel en de strekking van de artikelen 3.67,3.68 en 3.129 wet IB?’. Het doel van art. 3.67 en 3.68 Wet IB is dat de ondernemer de mogelijkheid krijgt door middel van de oudedagsreserve een pensioenvoorziening te vormen. Verder zijn de voorwaarden voor een oudedagsreserve besproken. Ook is er kort ingegaan op art. 3.129 Wet IB. In het wetsartikel is de stakingslijfrente beschreven. Deze zal niet verder in de scriptie betrokken worden bij de berekening van een oudedagsvoorziening voor een ondernemer die winst uit onderneming geniet.

Na het bestuderen van de oudedagsreserve kan de conclusie worden getrokken dat bij een dotatie voor een oudedagsreserve veel voorwaarden zijn verbonden aan die dotatie, die ervoor kunnen zorgen dat de ondernemer niet de mogelijkheid krijgt om te doteren, waardoor hij een lager inkomen zal hebben in de toekomst.

Hoofdstuk 3: Pensioenopbouw werknemer

a. Inleiding

Het wettelijke pensioenstelsel in Nederland bestaat uit drie pijlers. De eerste pijler bestaat uit de Algemene Ouderdomswet (AOW) en de Algemene nabestaanden Wet (Anw). Als inwoner van Nederland ben je verplicht verzekerd door deze wetten. De verschuldigde premies worden geheven tegelijk met de Loonbelasting en inkomstenbelasting. Deze premies zijn niet aftrekbaar en de uitkeringen ervan zijn (na de pensioen gerechtigde leeftijd) belast. Er treedt hier als het ware een dubbele heffing op.

De tweede pijler wordt gevormd door pensioenregelingen in verband met diensbetrekking of een pensioenregeling in de winst uit onderneming. De oudedagsreserve uit de winst uit onderneming kan gezien worden als een tweede pijler pensioen. De aanspraken ingevolge een pensioenregeling zijn in de wet LB vrijgesteld en worden belast op het moment dat er wordt uitgekeerd. In het geval van een oudedagsreserve zijn de dotaties aftrekbaar van de winst uit onderneming en belast bij de uitkering.

En de derde pijler is dat men uit privévoorzieningen een eigen pensioen creëert, hierbij kan gedacht worden aan lijfrentevoorzieningen. Onder voorwaarden beschreven in de inkomstenbelasting zijn deze premies aftrekbaar.¹⁷ Bij het ontvangen van de lijfrente uitkeringen worden deze belast.¹⁸

De AOW bedraagt voor echtpaar op jaarbasis ruim € 19000 (2016). Veel mensen zijn gewend om een hoger inkomen te generen, daarom is de AOW niet voor iedereen een toereikende pensioenvoorziening. De tweede pijler ook wel het aanvullend pensioen wordt gevormd aan de hand van de volgende wetten: De pensioenwet (PW), de Wet verplichte pensioenregeling en de Wet LB.

Art. 18 Wet LB 1964 is met ingang van 1 juni 1999 ingevoerd bij de Wet fiscale behandeling van pensioenen.¹⁹ Art 18 Wet LB 1964 geeft aan wat er onder een pensioenregeling wordt verstaan. In de Wet LB 1964 zijn aanspraken op een pensioenregeling alleen vrijgesteld als er wordt voldaan aan de normeringen en beperkingen van de artikelen 18 tot en met 19f Wet LB 1964 (art 11 eerste lid onderdeel c Wet LB 1964). Dit houdt in dat de ingehouden bijdragen voor

¹⁷ Afdeling 3.7 artikelen 3.124 t/m 3.131 Wet IB 2001.

¹⁸ Art. 3.100 jo. art. 3.146 Wet IB 2001.

¹⁹ Vakstudie Loonbelasting en Premieheffingen, art. 18 Wet LB 1964, aant. 1.2.1

een pensioenregeling van de werknemer niet tot het loon behoren.²⁰ De uiteindelijke uitkeringen op grond van vrijgestelde pensioenaanspraken zullen worden belast. Zo zal de werknemer op zijn oude dag belast worden voor de AOW-uitkeringen en de aanvullende pensioenuitkeringen en eventueel voor de uitkeringen van een lijfrente. De ondernemer zal zoals iedereen ook belast worden voor de AOW-uitkeringen en voor uitkeringen uit hoofde van een oudedagsreserve en voor het ontvangen uitkeringen van een lijfrente.

Op 1 januari 2007 is de Pensioenwet (PW) in werking getreden. De PW zorgt ervoor dat de werknemers en de gepensioneerden meer zekerheid krijgen over hun toekomstige uitbetalingen van hun pensioen. Om het doel te bereiken worden er scherpere eisen gesteld aan de omvang van het eigen vermogen van de pensioenfondsen. Daarnaast geeft de PW pensioendeelnemers het recht op een goede voorlichting over hun pensioen. Ten minste eenmaal per jaar moet de pensioenverzekeraar of het pensioenfonds de pensioendeelnemers voorlichten over hun opgebouwde aanspraken en over de aanpassing van hun pensioenen aan de inflatie. Ook zorgt deze wet ervoor dat het pensioenkapitaal en de verhouding tussen werkgever, werknemer en pensioenverzekeraar wordt afgeschermd. De toezichthoudende instantie hierop is De Nederlandsche Bank.²¹

De Wet verplichte beroepspensioenregeling kan werkgevers in bepaalde bedrijfstakken verplichten om deel te nemen aan een bedrijfstakpensioenfonds. Dit verschilt per bedrijfstak. Dit houdt in dat niet iedere werknemer valt onder een verplicht pensioenfonds. (Mertens, 2014)

In dit hoofdstuk zal er worden gekeken naar het wettelijke systeem van een (aanvullend) pensioen in de loonbelasting voor werknemers in dienstbetrekking.

b. Pensioenopbouwstelsels

De Wet LB kent verschillende soorten pensioenregelingen. In art. 18 eerste lid Wet LB 1964 worden de volgende pensioenregelingen opgesomd: Ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen en het arbeidsongeschiktheidspensioen. De Wet LB kent drie pensioenstelsels toe om het pensioen op te bouwen. Deze stelsels zijn het eindloonstelsel, het middelloonstelsel en het beschikbare premiestelsel.

²⁰ Art. 11, eerste lid ,onderdeel j ten eerste Wet LB 1964.

²¹ Cursus Belastingrecht, LB.2B.0.c De Pensioenwet

Eindloonstelsel

Indien een werknemer een pensioen opbouwt op grond van een eindloonstelsel wordt er gekeken naar het laatstgenoten loon. De maximumpercentages die toegepast mogen worden staan in de artikelen van de verschillende soorten pensioenen. Zo is het maximum opbouwpercentage van een eindloonstelsel 1.657 %²² van het pensioengevend loon. Om de hoogte te berekenen van de te ontvangen pensioenuitkeringen moet de volgende formule toegepast worden: Aantal dienstjaren x maximum opbouwpercentage x pensioengevend loon (in dit geval het laatstgenoten loon). In de praktijk wordt dit stelsel weinig gebruikt. Dat is wel logisch aangezien deze berekeningsmethode een kostbare regeling is. In de Wet LB wordt het aantal dienstjaren en het pensioengevend loon bepaald aan de hand van de artikelen in hoofdstuk IIB Wet LB 1964 en in het uitvoeringsbesluit Hoofdstuk 4 van het Wet Uitvoeringsbesluit Loonbelasting 1965. In art. 18ga eerste lid Wet LB 1964 is bepaald dat voor het pensioengevend loon ten hoogste een bedrag van € 101519 in aanmerking kan genomen worden. De maximering is in het 2015 ingegaan met een bedrag van maximaal € 100000, jaarlijks wordt dit bedrag geïndexeerd. De wetgever neemt aan dat werknemers met een hoger inkomensniveau de mogelijkheid hebben om zelf een aanvulling te creëren op een pensioen. Hierbij kan er gedacht worden aan een pensioen door middel van een lijfrente (derde pijler).²³

Middelloonstelsel

Bij het pensioen opbouwen van het middelloonstelsel, wordt er elk jaar gekeken naar het in dat jaar pensioengevend loon. Het pensioen op basis van het middelloonstelsel wordt vastgesteld over het gemiddeld pensioengevend loon wat er gedurende de dienstjaren is genoten. Dit betekent dat bij de toepassing van een middelloonstelsel rekening gehouden wordt met salarisstijgingen van de werknemer gedurende zijn loopbaanontwikkeling. Eindloonregelingen behoren tot de meest kostbare pensioenregelingen, omdat het pensioen vastgesteld wordt op basis van het laatstgenoten loon. Het laatstgenoten loon is vaak de hoogste genoten loon in de werknemers carrière. Daarentegen is de toepassing van de middelloonregeling voordeliger voor de pensioen uitkeerder, omdat het pensioen vastgesteld wordt op basis van het gemiddelde loon waardoor het totale pensioen uitkomt op een lager pensioen dan bij een eindloonregeling. Dit

²² Dit percentage geldt voor een ouderdomspensioen.

²³ Vakstudie Loonbelasting en Premieheffingen, art. 18ga Wet LB 1964, aant. 1.4

betekent dat er een pensioentekort ontstaat bij de werknemer waarbij het middelloonstelsel wordt toegepast in vergelijking tot een werknemer met een eindloonstelsel. Om het pensioentekort te verkleinen is er in de Wet LB 1964 een hoger maximum opbouwpercentage toegestaan voor een middelloonstelsel dan bij een eindloonstelsel.²⁴ In de praktijk wordt de middelloonregeling meestal gecombineerd gebruikt met een indexpercentage. Deze methode wordt de geïndexeerde middelloonregeling genoemd. De salarissen waarop het pensioen gebaseerd is, stijgen dan met een bepaald indexpercentage.²⁵

Beschikbaar premiestelsel

Als laatste is er nog het beschikbare premiestelsel. Hierbij worden de pensioentoezeggingen niet uitgedrukt in een jaarlijks bedrag te ontvangen pensioenuitkeringen dat zal worden uitgekeerd wanneer het pensioen intreedt, maar wordt er periodiek door de werkgever een pensioenpremie beschikbaar gesteld. Dit is meestal uitgedrukt in een percentage van het in dat jaar verdiende loon. De hoogte van het uiteindelijke pensioen is afhankelijk van de gestorte premies in de loop van der jaren en het behaalde rendement daarop. De voorwaarde voor de hoogte van de premies moet volgens art.18a derde lid Wet LB 1964 zodanig zijn opgebouwd dat na 40 jaren opbouw niet meer mag bedragen dan 75% van het gemiddelde pensioengevend loon. Werknemers met een eindloon- of middelloonregeling hebben recht op affinanciering²⁶. Voor werknemers met een beschikbare premieregeling geldt er geen affinancieringsverplichting. Dit heeft als gevolg dat de risico's van de behaalde rendementen

terecht komen bij de pensioengerechtigde. Dus indien er sprake is van onvoldoende kapitaal voor een pensioenaanspraak heeft de pensioengerechtigde een nadeel ten opzichte van een werknemer die gebruik maakt van een eindloon- of middelloonregeling.²⁷ Bij de eindloon- en middelloonregeling komen de risico's terecht bij de pensioenuitvoerder.²⁸ De Staatssecretaris van Financiën heeft staffels gepubliceerd waarin is opgenomen bij een gegeven loon welke

²⁴ Art. 18a tweede lid Wet LB 1964, Het maximum opbouwpercentage middelloonstelsel voor een ouderdomspensioen bedraagt 1,875% van het pensioengevend loon.

²⁵ Mr. A.L. Mertens, Het beginsel van de minste pijn, 2014, Ars aequi libri, Nijmegen, blz. 138-139

²⁶ Als het opgebouwde pensioenkapitaal niet toereikend is, is de werkgever/pensioenuitvoerder verplicht het ontbrekende kapitaal af te financieren. <http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/pensioen/pensioen-bij-beeindiging-dienstverband>

²⁷ Er mogen geen extra stortingen plaatsvinden ter compensatie van tegenvallende rendementen. Vakstudie Loonbelasting en Premieheffingen, artikel 18a Wet LB 1964, aant. 5.2.1

²⁸ Cursus Belastingrecht, LB.2B.5.b Opbouwpercentages (art. 18a, lid 1 t/m 3)

premie gehanteerd mag worden voor het ouderdomspensioen en het partnerpensioen, voor verschillende leeftijdsklassen.²⁹ De publicatie heeft plaatsgevonden, omdat het niet eenvoudig is om de maximale beschikbare premie te berekenen voor het beschikbare premiestelsel.

c. Pensioenregelingen

In de Wet LB 1964 wordt er in art. 18 eerste lid de volgende pensioenregelingen opgesomd:

- Ouderdomspensioen
- Partnerpensioen
- Wezenpensioen
- Arbeidsongeschiktheidspensioen
- 40-deelnemingsjarenpensioen

Voor de verschillende pensioenregelingen gelden er verschillende maximum opbouwpercentages. In het vervolg zullen de pensioenregelingen behandeld worden. Het arbeidsongeschiktheidspensioen en het *40-deelnemingsjaren* pensioen zullen onbesproken blijven, omdat deze scriptie met name gaat over een ouderdomspensioen, waarbij de partner en de kinderen een rol spelen. De overige laat ik daarom buiten beschouwing. Al deze pensioenregelingen moeten verzekerd zijn bij een toegelaten verzekeraar.³⁰ Toegelaten verzekeraars zijn aangewezen personen of instellingen in de zin van artikel 19a Wet LB 1964. Voor de IB ondernemer geldt dat er voor de lijfrentepremies gekeken moet worden naar de toegelaten aanbieders in de zin van artikel 3.126 Wet IB 2001. De toegelaten verzekeraars en aanbieders komen niet helemaal overeen waardoor er bij het bepalen van een toegelaten verzekeraar met betrekking tot de pensioenregelingen alleen gekeken moet worden naar art. 19a Wet LB 1964.

Ouderdomspensioen

Een ouderdomspensioen is een levenslange inkomensvoorziening bij ouderdom voor werknemers en gewezen werknemers.³¹ Het ouderdomspensioen geldt niet voor de IB ondernemers, omdat het ouderdomspensioen bedoeld is voor werknemers in de zin van art. 2 eerste lid Wet LB 1964. Het gaat bij een ouderdomspensioen om uitkeringen die een werknemer

²⁹ Besluit van 17 december 2014, nr. BLKB2014/2132M, V-N 2015/7.14

³⁰ Art. 18, eerste lid, onderdeel c Wet LB 1964.

³¹ Art. 18, eerste lid onderdeel a ten eerste Wet LB 1964.

ontvangt zolang de pensioengerechtigde leeft. De wet stelt eisen aan het ouderdomspensioen. Deze staan in art. 18a Wet LB 1964. Zoals besproken zijn er verschillende pensioenopbouwstelsels, te weten de eindloon-, middelloon- en het beschikbare premiestelsel (zie hierboven). De hoogte van het ouderdomspensioen verschilt per stelsel. Voor het ouderdomspensioen opgebouwd in het eindloonstelsel geldt een jaarlijks maximum opbouwpercentage van 1.657%³² van het pensioengevend loon. Bij een middelloonstelsel is het jaarlijkse maximum opbouwpercentage 1.875%³³ van het pensioengevend loon. Bij het beschikbare premiestelsel kan er gebruik gemaakt worden van de gepubliceerde staffels.

De ingangsdatum van het ouderdomspensioen staat nauwkeurig beschreven in art. 18a lid 4 Wet LB 1964. Een ouderdomspensioen kan een eerdere ingangsdatum bevatten dan de AOW-leeftijd. Dit heeft echter als gevolg dat er een herberekening van het pensioen moet plaatsvinden, uitgaande van algemeen aanvaarde actuariële grondslagen.³⁴

De ingangsdatum kan ook later vallen dan de AOW-leeftijd, in dat geval mag het pensioen na de ingangsdatum worden verhoogd in overeenstemming met het tot die datum geldende stelsel. De herberekening moet gedaan worden op basis van algemeen aanvaarde actuariële grondslagen. Het pensioen mag in dit geval niet hoger zijn dan 100% van het pensioengevend loon.³⁵

Voor de berekening van het ouderdomspensioen moet er rekening worden gehouden met de 'AOW-inbouw'. Dit houdt in dat er een maximale hoogte wordt gesteld.³⁶ Echter mag er volgens de wet in enkele gevallen voor het ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen en het wezenpensioen de maxima overschreden worden.³⁷ Dit is niet relevant voor het eindresultaat van de scriptie. Ik laat het daarom verder onbesproken.

³² Art. 18a eerste lid Wet LB 1964.

³³ Art. 18a tweede lid Wet LB 1964.

³⁴ Art. 18a, lid 6 Wet LB 1964.

³⁵ Art. 18a, lid 5 Wet LB 1964.

³⁶ Art. 18a, lid 7 en 8 Wet LB 1964.

³⁷ Art. 18d, eerste lid Wet LB 1964.

Dienstjaar

De diensttijd is een belangrijke factor die de hoogte van het pensioen bepaalt. Door de algemene maatregel van bestuur in formele zin kunnen er regels worden gesteld, wat er onder het begrip dienstjaren valt.³⁸

Zo behoren verlofperiodes ook onder de diensttijd.³⁹ In art. 10a eerste lid van het uitvoeringsbesluit loonbelasting wordt er opgesomd wat tot een dienstjaar behoort.

Pensioengevend loon

Naast de diensttijd is het pensioengevend loon een tweede factor die de hoogte van het pensioen bepaalt. Alle loonbestanddelen kunnen tot het pensioengevend loon behoren. Hier valt het vakantiegeld en alle loon in natura ook onder. Een ter beschikking gestelde auto is loon in natura, maar wordt niet meegenomen in de berekening van het pensioengevend loon.⁴⁰ De reden daarvoor is dat op basis van milieuoverwegingen niet geaccepteerd kan worden om de bijtelling mee te rekenen voor het pensioengevend loon.⁴¹ Voor de Wet LB is het eindheffingloon belangrijk. Voor de berekening van het pensioengevend loon worden de ingehouden werknemersbijdragen die niet behoren tot het loon ook meegeteld.

Partnerpensioen

Een partnerpensioen ook wel nabestaandenpensioen is net als het ouderdompensioen in de wet omschreven. Het partnerpensioen is een regeling die ervoor zorgt dat na het overlijden van de werknemer er een inkomensvoorziening wordt toegekend aan de echtgenoot, dan wel iemand met wie de werknemer een duurzame en gezamenlijke huishouding voert of heeft gevoerd en met degene waarmee geen bloed- of aanverwantschap in de eerste graad bestaat.⁴² Voor de berekening van het partnerpensioen kan er net als bij een ouderdompensioen gebruik gemaakt worden van een eindloonstelsel, middelloonstelsel of een beschikbare premiestelsel. Bij een nabestaandenpensioen en een wezenpensioen mag er bij het berekenen van de pensioenvoorziening ook gebruik gemaakt worden van de ontbrekende dienstjaren indien de

³⁸ Art. 18g, eerste lid Wet LB 1964.

³⁹ Art 10a, eerste lid, onderdeel a UBLB.

⁴⁰ Art 18g, tweede lid Wet LB 1964 jo. Art. 10b, eerste lid UBLB.

⁴¹ Cursus Belastingrecht, LB.2B.11.b1 Bepaling van de pensioengrondslag (art. 18g, lid 2)

⁴² Art. 18, eerste lid, onderdeel a, onder 2 Wet LB 1964.

werknemer eerder overlijdt dan het vastgestelde ingangsdatum in de pensioenregeling.⁴³ Dankzij de regelgeving kan de achterblijvende weduwe of partner alsnog een volwaardig pensioen opgebouwd krijgen alsof de werknemer tot en met de pensioengerichte leeftijd heeft gewerkt. Ook voor het partnerpensioen moet er rekening gehouden worden met de AOW-inbouw. Bij een partnerpensioen moet er voor 70% ingebouwd worden van het bedrag waarmee bij een ouderdompensioen rekening moet worden gehouden.⁴⁴ Ook mag een partnerpensioen niet hoger zijn dan 70% het pensioengevend loon of het bereikbare pensioengevend loon ingeval van overlijden voor de vastgestelde ingangsdatum.⁴⁵ Een partnerpensioen gaat onmiddellijk in na het overlijden van de werknemer of gewezen werknemer, dan wel onmiddellijk na het beëindigen van de Anw-uitkering.⁴⁶

Wezenpensioen

Artikel 18, eerste lid onderdeel a onder Wet LB 1964 geeft aan dat een wezenpensioen, een inkomensvoorziening vormt na het overlijden van de werknemer voor diens kinderen of pleegkinderen die de leeftijd van 30 jaar nog niet hebben bereikt.

Er zijn twee soorten wezenpensioenen:

- Half wezenpensioen waarbij de kinderen een pensioen krijgen waarvan de ouder is overleden die het pensioen heeft opgebouwd.
- En het volle wezenpensioen waarbij de kinderen een pensioen krijgen waarvan beide ouders overleden zijn en waarvan één van deze ouders een pensioen heeft opgebouwd. Bij volle wezen worden de percentages die in artikel 18c Wet LB 1964 staan verdubbeld volgens het zesde lid.

Ook voor het wezenpensioen worden er verschillende maximale opbouwpercentages gehanteerd voor de verschillende opbouwstelsels. De inbouw van AOW voor een wezen pensioen bedraagt 14% en voor volle wezen 28%.⁴⁷ Voor de ingangsdatum van een wezenpensioen geldt er net als bij het nabestaandenpensioen dat het ingaat onmiddellijk na het overlijden van de werknemer of gewezen werknemer, dan wel onmiddellijk na het beëindigen van de Anw-uitkering.⁴⁸

⁴³ Art. 18b, lid 5 Wet LB 1964.

⁴⁴ Art. 18a, lid 8, onderdeel b Wet LB 1964.

⁴⁵ Art. 18b, lid 7 Wet LB 1964.

⁴⁶ Art. 18b, lid 6 Wet LB 1964.

⁴⁷ Art. 18a, lid 8c Wet LB 1964.

⁴⁸ Art. 18c, lid 4 Wet LB 1964.

d. Conclusie

In dit hoofdstuk is de tweede deelvraag besproken; namelijk: ‘Hoe is de pensioenopbouw in de loonbelasting geregeld?’. Tijdens de behandeling van de deelvraag is ingegaan op de verschillende vormen van de pensioenopbouw en pensioenregelingen. Dit hoofdstuk is belangrijk om een vergelijking te kunnen maken met de fiscale oudedagsreserve. In het volgende hoofdstuk zal er op basis van de behandelde theorie een vergelijking worden gemaakt. Ik vind dat de pensioenopbouw voor de werknemer goed is geregeld, omdat de werknemer niet alleen de mogelijkheid krijgt om voor zichzelf een pensioen op te bouwen, maar ook voor zijn gezin indien diegene niet meer in leven is door middel van een nabestaandenpensioen of een wezenpensioen. Het systeem voor de pensioenopbouw zorgt ervoor dat er kleinere verschillen ontstaan op het gebied van inkomens. Er is een maximum gesteld op het pensioengevend loon waardoor mensen met een pensioengevend loon van meer dan € 101519⁴⁹ niet de mogelijkheid krijgen om een te hoog aanvullend pensioen te creëren. De wetgever vindt dat mensen met een hoger inkomen dan het maximum de mogelijkheid moeten hebben om een pensioen in privé te vormen. Ik vind dus dat de pensioenopbouw voor de werknemer rechtvaardig is geregeld.

⁴⁹ Art. 18ga, eerste lid Wet LB 1964.

Hoofdstuk 4: Verschillen in pensioenopbouw

a. Inleiding

In dit hoofdstuk zal er gekeken worden naar de ondernemer die gebruik maakt van een oudedagsreserve in een onderneming om een pensioen op te bouwen. Ook zal er gekeken worden naar de werknemer die zijn pensioen opbouwt in de loonbelasting bij de werkgever. Deze twee pensioenen zullen uiteindelijk vergeleken worden en tot een conclusie leiden.

Om een vergelijking te kunnen maken is het belangrijk dat er maatstaven worden opgesteld. Hierbij kan er gedacht worden aan de inkomsten winst uit onderneming en het loon van de werknemer. Zo zal er bij het berekenen van het pensioen gebruik gemaakt worden van een modaal inkomen. Modaal inkomen wordt volgens het Nederlands Centraal Planbureau (CPB) gedefinieerd als een geprikt inkomensniveau, net onder de maximum premie-inkomensgrens voor de zorgverzekeringswet (ZVW). Het modaal inkomen 2016 volgens de CPB is € 36500.⁵⁰ In het modaal inkomen van de werknemer is ook het eventuele vakantiegeld inbegrepen. Dus de winst de uit onderneming voor de ondernemer bedraagt € 36500 en het inkomen voor de werknemer is ook € 36500. Verder zal er bij het berekenen gebruik worden gemaakt van maximale toegestane percentages volgens de wet IB 2001 en LB 1964.

b. Fiscale Oudedagsreserve

Voor de toepassing van de oudedagsreserve wordt ervan uitgegaan dat er wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden in de artikelen 3.67 en 3.68 Wet IB 2001. De fictieve persoon is een ondernemer in de zin van art. 3.4 Wet IB 2001, hij voldoet aan het urencriterium en heeft de pensioengerechtigde leeftijd nog niet bereikt.⁵¹ Voor de berekening van de FOR mag er maximaal 9.8% van de winst toegevoegd worden. De definitie van de winst dit bepalend is voor de berekening van de FOR is beschreven in art. 3.68 derde lid Wet IB 2001. De winst voor de FOR is de bedrijfseconomische winst (opbrengsten – kosten) gecorrigeerd met de bijtellingen privé gebruik en de aftrekposten. Onder de bijtellingen van privé gebruik kan er gedacht worden aan: privé gebruik bedrijfswoning, gas, water, elektriciteit, privé gebruik auto van de zaak en

⁵⁰ <http://www.gemiddeld-inkomen.nl/modaal-inkomen-2016/>

⁵¹ Voorwaarden art. 3.67, eerste lid, Wet IB 2001.

privé gebruik diensten/goederen van de onderneming zelf. Onder aftrekposten vallen de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek en de afschrijvingen. In het vervolg worden de bijtellingen en aftrekposten op nihil gesteld, zodat de winst voor de berekening van de FOR gelijk is aan het modale inkomen van € 36500. Daarnaast neemt de fictieve ondernemer niet deel aan verplicht gestelde bedrijfs- of beroepspensioenregelingen die worden bedoeld in art. 3.68 eerste lid Wet IB 2001. Dit wordt zo gesteld voor een maximaal gebruik van de oudedagsreserve. Ook zal bij het berekenen geen sprake zijn van een beperkend ondernemingsvermogen, zodat de ondernemer elk jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd maximaal kan doteren.

Gegevens die bepalend zijn voor de berekening van de FOR van de fictieve ondernemer zijn als volgt:

- De ondernemer is 25 jaar.
- De ondernemer zal tot de pensioengerechtigde leeftijd van 67 doorwerken.
- Hij zal gedurende 42 jaar elk jaar een winst uit onderneming genieten van tenminste € 36500.
- Het percentage van de toevoeging zal 9,8% zijn.

Berekening FOR

		Alle bedragen zijn in €'s
Bedrijfseconomische winst		36500
Geen bijtellingen/aftrekposten	0	
Winst voor de FOR		36500
-Toevoeging FOR (9,8%)	3577	
Winst na de FOR		32923
-Zelfstandigenaftrek ⁵²	7280	
-Startersaftrek ⁵³	0	
Fiscale winst		25643
-MKB Winstvrijstelling (14%)	3590	
Belastbare fiscale winst		22053

⁵² Art. 3.76, tweede lid Wet IB 2001.

⁵³ Art. 3.76, derde lid Wet IB 2001. Er zal uitgegaan worden dat de ondernemer geen starter is.

Verschuldigde bijdrage Zvw (5,5%) ⁵⁴	1213	
--	------	--

De winst uit onderneming wordt belast in box 1. De tarieven die gelden voor box 1 staan gegeven in art. 2.10 eerste lid Wet IB 2001:

Schijf	Belastbaar inkomen	Percentage
1	t/m € 19.922	36,55% ⁵⁵
2	Vanaf € 19.923 t/m € 33.715	40,4% ⁵⁶
3	Vanaf € 33.716 t/m € 66.421	40,4%
4	Vanaf € 66.422	52%

De ondernemer kan ook gebruik maken van de algemene heffingskorting en de arbeidskorting.

Belasting volgens box 1	(19922 x 0.3655)+ (2131 x 0.404)	8142
-algemene heffingskorting ⁵⁷	2139	
-arbeidskorting ⁵⁸	3103	
Uiteindelijke belasting		2900
Netto inkomen	(32923 – 2900 - 1213 ⁵⁹)	28810

⁵⁴ Art. 5.4, tweede lid , uitsluiting regeling zorgverzekering.

⁵⁵ 8,40% + 28,15% (premieheffing volksverzekeringen) = 36,55%

⁵⁶ 12,25% + 28,15% = 40,40%

⁵⁷ Art. 8.10 Wet IB 2001. € 2.242 - 4,822% x (belastbaar inkomen uit werk en woning - € 19.922)

⁵⁸ Art. 8.11 Wet IB 2001.

⁵⁹ Bijdrage zorgverzekeringswet wordt berekend over de belastbare winst.

De ondernemer zal een oudedagsreserve opbouwen van $3577 \times 42 \text{ jaar} = \text{€ } 150234$ ⁶⁰. Dit bedrag kan de ondernemer omzetten in lijfrente op grond van art. 3.128 Wet IB 2001. En zal hij belast worden voor de uitkeringen die hij hiervan ontvangt. Naast de oudedagsreserve zal de ondernemer ook een AOW-uitkering ontvangen van gesteld op € 19000 per jaar. Volgens de statistieken en onderzoeken is de levensverwachting voor mannen 79,1 en voor vrouwen 82,8.⁶¹ Met dit gegeven kunnen we ervan uitgaan dat de ondernemer bij het intreden van zijn pensioen nog 12⁶² jaar ongeveer te leven heeft. Als hij met dit gegeven zijn oudedagsreserve zou verdelen over de 12 jaar dan zou hij jaarlijks een bedrag van € 12520 ($150234/12$) aan uitkeringen ontvangen. Dit betekent dat de ondernemer op zijn oude dag totaal een jaarlijks inkomen van € 31520⁶³ zal ontvangen. Hierover moet de ondernemer natuurlijk nog inkomstenbelasting over betalen. In dat geval zou de ondernemer op zijn oude dag een netto inkomen hebben van € 27242⁶⁴.

Belasting volgens box 1	$(19922 \times 0.1865) + (11598 \times 0.2250)$	6325
-algemene heffingskorting ⁶⁵	860	
-ouderenkorting ⁶⁶	1187	
Uiteindelijke belasting		4278
Netto inkomen	$(31520 - 4278)$	27242

Indien er gekeken wordt naar de tabellen dan blijkt dat het netto inkomen van de ondernemer € 28810 is. De ondernemers inkomen op zijn oude dag komt in de buurt van zijn huidige inkomen.

⁶⁰ In dit cijfervoorbeeld is er echter geen rekening gehouden met een rekenrente van 3,3% (Ultimate Forward Rate) die de pensioenfondsen hanteren bij het berekenen van de pensioenreserve. Voorheen was dit 4,2% vanaf 15 juli 2015 is dit veranderd en wordt er op een andere manier berekend, omdat dit de berekeningen complex maakt en vanwege de kleine hoeveelheid ruimte tijdens dit onderzoek zal het niet worden toegepast. <http://www.ffp.nl/life-events/pensioen/pensioenregels/rekenrente-pensioen-waarom-het-zo-belangrijk>

⁶¹ <http://www.nationaalkompas.nl/gezondheid-en-ziekte/sterfte-levensverwachting-en-daly-s/levensverwachting/wat-is-in-nederland-de-levensverwachting/>

⁶² Verwachte levensverwachting – pensioengerechtigde leeftijd = $79 - 67 = 12$

⁶³ AOW + uitkeringen oudedagsreserve = $19000 + 12520 = 31520$.

⁶⁴ Dit blijkt uit de tabel hieronder. Er is uitgegaan van de belastingtarieven voor AOW'ers in 2016.

⁶⁵ $\text{€ } 1.145 - 2,460\% \times (\text{belastbaar inkomen uit werk en woning} - \text{€ } 19.922)$

⁶⁶ Art. 8.17 Wet IB 2001.

c. Pensioenopbouw werknemer

In hoofdstuk 3 zijn de pensioenopbouwstelsels en de verschillende pensioenen besproken. In deze paragraaf zal er voor een medewerker het pensioen berekend worden op basis van het eindloonstelsel en het middelloonstelsel. Het beschikbare premiestelsel zal onbesproken blijven, omdat het niet eenvoudig is het pensioen te berekenen op basis van dit stelsel. Bij het berekenen van het pensioen zal er uitgegaan worden van het maximaal toegestane opbouwpercentage volgens de wet. Het loon van de werknemer is € 36500 inclusief vakantiegeld van 8%. Bij het berekenen van het pensioengevend loon zal er van het loon de AOW-franchise afgetrokken worden. De fictieve werknemer is even oud als de ondernemer in de vorige paragraaf, dus 25 jaar en zal werken tot zijn 67. Hij zal dus totaal 42 dienstjaren gewerkt hebben.

Pensioenopbouw op basis van het eindloonstelsel

Loon = € 36500

Pensioengevend loon = Loon – AOW-franchise = 36500 - 14657⁶⁷ = 21843

Pensioen jaarlijks = opbouwpercentage x aantal dienstjaren x pensioengevend loon =

$$0.01657^{68} \times 42 \times 21843 = € 15202^{69}$$

Het jaarlijkse inkomen zal tijdens het pensioen bestaan uit de AOW-uitkeringen en het aanvullende pensioen van de werknemer. Op basis van het eindloonstelsel zal het inkomen tijdens het pensioen € 34202⁷⁰ bedragen.

Pensioenopbouw op basis van het middelloonstelsel

Bij het gebruik van deze methode zal er uitgegaan worden dat de werknemer heel zijn leven € 36500 heeft verdiend.

Pensioengevend loon = 36500 - 12953⁷¹ = 23547

Pensioen jaarlijks = 0.01875⁷² x 42 x 23547 = € 18543⁷³

⁶⁷ <http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/tabellen/aow-franchise-tabellen-1>. In art. 10aa tweede lid UBLB 1965 staan de AOW-franchises van lagere percentages dan het maximale toegestane percentage uit art. 18a Wet LB 1964. Dit bedrag is de AOW-franchise bij het toepassen van de maximale

⁶⁸ Art. 18a, eerste lid Wet LB 1964.

⁶⁹ Zie voetnoot 60

⁷⁰ 19000 + 15202 = 34202. Over dit bedrag moet er nog inkomstenbelasting worden ingehouden.

⁷¹ Art. 10aa, eerste lid UBLB 1965. <http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/tabellen/aow-franchise-tabellen-1>

⁷² Art. 18a, tweede lid Wet LB 1964.

⁷³ Zie voetnoot 60

In de praktijk komt het vaker voor dat het pensioen van de werknemer bij een pensioenopbouw op basis van een middelloonstelsel lager uitvalt, omdat er in de loop van de jaren normaal gesproken meer verdiend wordt. Bij de berekening is de jaarlijkse groei van de pensioenopbouw gelijk gebleven. Op basis van het middelloonstelsel zal het inkomen tijdens het pensioen € 37543⁷⁴ bedragen. Het pensioen overschrijdt de wettelijke grens van 100% van het laatstverdiende loon. Echter staat art. 18d Wet LB 1964 in enkele gevallen toe om de maximum te overschrijden.

De jaarlijkse pensioenen zijn berekend volgens het eindloonloonstelsel en het middelloonstelsel. Als er gekeken wordt wat de werknemer jaarlijks overhoudt moet er weer gekeken worden naar box 1 in de inkomstenbelasting net als bij de winst uit onderneming. Voor de pensioenpremie zal er gekeken worden naar het bedrijfssector detailhandel, aangezien de percentages verschillen per bedrijfssector heb ik specifiek gekozen voor de detailhandel, Ik heb hier verder ook niet de premies werknemersverzekeringen in mindering gebracht. Dit om de vergelijking alleen toe te kunnen spitsen op de belastingheffing. Daarnaast kunnen de werknemerspremies per sector ook weer verschillen. Daarnaast worden de meeste premies niet of nauwelijks van de werknemers zelf geheven maar door de werkgevers afgedragen, waardoor er weer weinig invloed is op het nettoloon.

Loon		36500
Pensioenpremie	-1118 ⁷⁵	
Belastbaar loon		35382
Belasting box 1	13527 ⁷⁶	
-Algemene heffingskorting	-1497 ⁷⁷	
-Arbeidskorting	-3004 ⁷⁸	
Totaal te betalen belasting	9026	

⁷⁴ 19000 + 18543 = 37543. Over dit bedrag moet er nog inkomstenbelasting worden ingehouden.

⁷⁵ (36500- aow franchise eindloonstelsel)x5,119%= (36500-14657)x 5,119%= € 1118,14 dit bedrag komt toe aan de werknemer.

https://cdn.salaris-informatie.nl/images/stories/premies/2016/premieoverzicht_detailhandel_2016.pdf

⁷⁶ 19922 x 0.3655 + (36500 – 19922) x 0.404 = 13527

⁷⁷ € 2.242 - 4,822% x (belastbaar inkomen uit werk en woning - € 19.922)

⁷⁸ € 3.103 - 4% x (arbeidsinkomen - € 34.015)

Netto inkomen	(35382 – 9026)	26356
Verschuldigde bijdrage Zvw ⁷⁹	-	

Uit de tabel hierboven kan afgeleid worden dat het netto inkomen van de werknemer € 26356 bedraagt. Dit bedrag is lager dan het netto inkomen van de ondernemer. Indien er gekeken wordt naar het netto inkomen van de werknemer op zijn oude dag met een pensioenregeling waarbij het eindloonstelsel toegepast is, blijkt dat het inkomen gelijk is aan € 29285.

Belastbaar Loon		34202
Belasting box 1	6898 ⁸⁰	
-Algemene heffingskorting	-794 ⁸¹	
-Ouderenkorting	-1187 ⁸²	
Totaal te betalen belasting	4917	
Netto inkomen	(34202 – 4917)	29285
Verschuldigde bijdrage Zvw ⁸³	-	

d. Conclusie

In dit hoofdstuk is er gekeken naar de ondernemer die gebruik maakt van de fiscale oudedagsreserve en naar de pensioenopbouw voor een werknemer in dienstbetrekking. In beide gevallen is er een bruto-netto berekening gemaakt waarbij de resultaten hebben geleid tot een hoger netto inkomen voor de ondernemer dan de werknemer. Dit betekent dat de ondernemer de mogelijkheid heeft om naast de fiscale oudedagsreserve een alternatief pensioen te vormen. De ondernemer heeft in zijn huidige situatie meer om uit te geven, waardoor hij ook meer zal kunnen sparen voor zijn pensioen als hij vindt dat de fiscale oudedagsreserve ontoereikend is. Als de ondernemer besluit dat zijn oudedagsreserve voldoende zal zijn tijdens zijn pensioen, dan

⁷⁹ In de loonsfeer is als regel de inhoudingsplichtige de bijdrage verschuldigd. Er zijn een aantal uitzonderingsgevallen waarbij de werknemer de bijdrage is verschuldigd. In dit voorbeeld zal er uitgegaan worden dat de inhoudingsplichtige bijdrage verschuldigd is.

⁸⁰ $19922 \times 0.185 + (34202 - 19922) \times 0.225 = 6898,57$

⁸¹ $\text{€ } 1.145 - 2,460\% \times (\text{belastbaar inkomen uit werk en woning} - \text{€ } 19.922)$

⁸² Art. 8.17 Wet IB 2001.

⁸³ In de loonsfeer is als regel de inhoudingsplichtige de bijdrage verschuldigd. Er zijn een aantal uitzonderingsgevallen waarbij de werknemer de bijdrage is verschuldigd. In dit voorbeeld zal er uitgegaan worden dat de inhoudingsplichtige bijdrage verschuldigd is.

heeft hij in de tijd vóór zijn pensioen en hoger inkomen om van rond te komen. Dit in tegenstelling tot de werknemer. De mogelijkheid die de overheid aan de ondernemer heeft geboden, is volgens mij een goed plan. De ondernemer wordt vrijgelaten in zijn keuze om te bepalen hoe hij zijn inkomen zal verdelen. Als de ondernemer vindt dat hij in het heden zijn inkomen wil besteden, dan is hem die mogelijkheid geboden. Dat geldt ook voor zijn pensioenopbouw, als hij zijn inkomen wil besteden tijdens zijn pensioen. Daarom ben ik ervan overtuigd dat deze faciliteiten goede mogelijkheden bieden voor de ondernemer om een evenwichtige keuze te maken met betrekking tot het heden en de toekomst.

Hoofdstuk 5: Globaal evenwicht

a. Inleiding

In dit hoofdstuk zal er een antwoord gegeven worden op de laatste deelvraag die luidt als volgt: ‘Zou de wetgever ervoor moeten zorgen dat er een ‘globaal’ evenwicht ontstaat met betrekking tot de pensioenopbouw?’ Om de deelvraag te beantwoorden zal er in de volgende paragraaf het begrip globaal evenwicht worden omschreven. Ook zal er kort aandacht besteed worden aan de wetgever die de IB ondernemer andere mogelijkheden geeft om een goed pensioen op te bouwen en of deze in de praktijk kan worden toegepast.

b. Globaal evenwicht

De leer van het globale evenwicht is een begrip dat vooral wordt gebruikt bij de belastingheffing van de IB en de VPB. Er moest een evenwichtige belastingheffing in de fiscale wetgeving komen, zodat er geen vlucht ontstond van de IB onderneming naar de BV (of omgekeerd). De vlucht van een eenmanszaak of een vennootschap onder firma naar de BV ontstaat door juridische⁸⁴ overwegingen, commerciële⁸⁵ overwegingen en fiscale overwegingen. Het globale evenwicht heeft betrekking op de fiscale overwegingen waarbij er een vlucht kan ontstaan, omdat de belastingdruk in de VPB lager is dan de belastingdruk in IB (of omgekeerd).

Vroeger werd de IB ondernemer belast tegen een toptarief van 52% en de uiteindelijke winst in de VPB werd belast tegen een gecumuleerd tarief van 43,75%⁸⁶ uitgaande dat de VPB-tarief 25%⁸⁷ is. Om dit te voorkomen en een evenwicht aan te brengen tussen de IB en de VPB is de MKB-winstvrijstelling van 14%⁸⁸ in het leven geroepen. Voorheen was het percentage in 2007 en 2008 10%, in 2009 was dat

⁸⁴ Bij juridische overwegingen kan er gedacht worden aan de privéaansprakelijkheid/risicobeperking en betere overdraagbaarheid/continuïteit/fusies.

⁸⁵ Commerciële overwegingen hebben te maken met de financiering/kapitaalbehoefte en de status van een BV dat bekend staat in de internationale handel.

⁸⁶ $VPB + IB = 100 \times 0,25 + (100 - 25) \times 0,25 = 25 + 18,75 = 43,75$.

⁸⁷ Art. 22 Wet VPB 1969, hierbij is de opstap van 20% over de eerste 200.000 voor deze scriptie buiten beschouwing gelaten.

⁸⁸ Art. 3.79a Wet IB 2001.

10,5% en van 2010 tot en met 2012 bedroeg het percentage 12%. Waardoor uiteindelijk de winst uit een IB onderneming belast wordt tegen 44,72%⁸⁹. Dit evenwicht heeft ervoor gezorgd dat de concurrentiepositie van de IB ondernemer verbeterd is en er niet snel, louter vanwege drukverschillen, gevlucht wordt van de IB onderneming naar de BV (en de Vpb).

Het begrip globaal evenwicht kan ook toegepast worden met betrekking tot de pensioenopbouw in onderneming en de pensioenopbouw van een werknemer. Echter gaat het hier niet om een concurrentiepositie tussen een ondernemer die een pensioen opbouwt vergeleken met een werknemer in dienstbetrekking. Bij een globaal evenwicht met betrekking tot pensioenopbouw kan er gedacht worden of tussen ondernemer en werknemer het uiteindelijk opgebouwde pensioen gelijkwaardig is. De doelstelling van de FOR is belastingheffing over de winst uit te stellen, zodat er een vermogen voor de oude dag kan worden ‘gespaard’ en het aldus gespaarde vermogen kan worden gebruikt in de onderneming. Door het toepassen van de FOR in de onderneming werd er gestreefd naar het tot stand brengen van een globaal evenwicht tussen pensioenvoorzieningen voor IB ondernemers en die voor werknemers in dienstbetrekking.⁹⁰ Of er sprake is van globaal evenwicht tussen de pensioenvoorziening “oudedagsreserve” voor de IB ondernemers en die voor de werknemers is volgens de uitwerkingen van hoofdstuk 4 gebleken dat de werknemer meer voordeel heeft in de toekomst dan de IB ondernemer. Dit hoeft echter niet te betekenen dat er geen globaal evenwicht bestaat tussen de pensioenopbouw van ondernemer en de werknemer, omdat de wetgever naast de oudedagsreserve de ondernemer extra mogelijkheden geeft om een pensioen op te bouwen. Dit zal in de volgende paragraaf beschreven worden.

c. Pensioenopbouw in de winstsfeer

De ondernemer die een pensioen wil vormen naast de FOR kan in aanraking komen met andere bepalingen in de wet. Indien deze faciliteiten elkaar overlappen, zijn er in de wet meestal anticumulatie regelingen die ervoor zorgen dat ongerechtvaardigde voordelen worden verhinderd. Hierbij kan er gedacht worden aan een dubbele aftrek van premies van de winst.

In de wet worden de volgende mogelijkheden genoemd naast de FOR:

⁸⁹ $IB = 100 \times 0,52 \times (1-0,14) = 44,72$.

⁹⁰ Cursus Belastingrecht IB.3.2.37.A.a

- De Wet Verplichte Beroepspensioenregeling verplicht een deelname aan een beroepspensioenfondsen, dit is van toepassing op bijvoorbeeld huis- en dierenartsen, notarissen, fysiotherapeuten en schilders.⁹¹
- de lijfrentepremieaftrek, inclusief aftrek voor stortingen op een lijfrentespaarrekening of een lijfrentebeleggingsrecht (art. 3.127 Wet IB 2001).
- de omzetting van de oudedagsreserve in een lijfrente (art. 3.128 Wet IB 2001).
- de stakingwinst omzetten in een lijfrente (art. 3.129 Wet IB 2001).
- Indien de ondernemer voor zijn ondernemerschap als werknemer werkzaam was heeft hij de mogelijkheid om zijn oude pensioenregeling bij de laatste werkgever vrijwillig voort te zetten. Dit is alleen toegestaan in bepaalde gevallen. Om erachter te komen of deze regeling van toepassing is, moet er gekeken worden of de mogelijkheid van een vrijwillige voorgezette pensioenregeling is opgenomen in het pensioenreglement van de werknemer. Het voordeel van deze mogelijkheid is dat het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid (mits aanwezig in de pensioenregeling) gedekt blijft. Een andere voorwaarde is dat de voortzetting van de pensioenregeling direct moet aansluiten op het aflopen van het dienstverband. Sinds 1 januari 2012 is de pensioenpremie voor deze vrijwillige voortzetting tot maximaal 10 jaar na ontslag aftrekbaar. Voorheen was de premie maar drie jaar fiscaal aftrekbaar.⁹²
- Naast deze faciliteiten is het natuurlijk ook mogelijk om zelf een te sparen voor de oude dag (kapitaal).

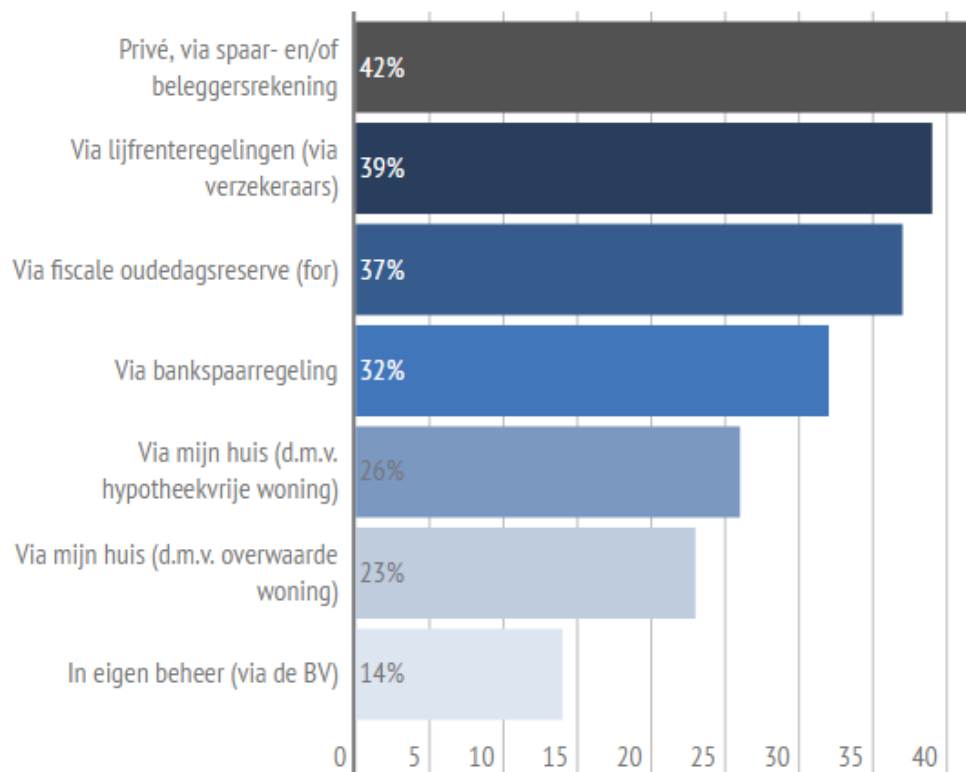
Ondanks dat er zoveel faciliteiten zijn die de ondernemer de mogelijkheid bieden om een pensioen op te bouwen, blijkt in de praktijk dat de helft van de IB ondernemers een pensioen opbouwt naast de AOW. Dit blijkt uit een onderzoek van de ZZP barometer in opdracht van Nationale Nederlanden. Het onderzoek bestaat uit een online enquête onder een representatieve steekproef van 845 ZZP-ers in Nederland. Dit onderzoek heeft geleid tot de volgende resultaten.⁹³

⁹¹ Art. 1.7, tweede lid onderdeel b, Wet IB 2001.

⁹² <http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/arbeidsrecht/pensioen-zzp-er>

⁹³ <http://zzpbarometer.nl/2016/04/26/helft-zzpers-bouwt-pensioen-op/>

Een pensioen opbouwen in eigen beheer via de BV kan alleen door een DGA die zijn onderneming in de BV heeft. Dit geldt niet voor de ondernemer in de inkomstenbelasting sfeer.

De reden dat de helft van de ondernemers maar een pensioen opbouwt kan zijn dat de ondernemer geen behoefte heeft aan een aanvullend pensioen. Maar het kan ook zijn dat er wel behoefte is aan pensioenopbouw, maar dat de kosten voor een pensioen opbouw voor de onderneming te kostbaar zijn.

Met behulp van de faciliteit oudedagsreserve kan er een aftrek plaats vinden van de winst. Deze faciliteit biedt echter een voordeel indien de marginale belastingdruk op het aftrekmoment hoger is dan de waarschijnlijke marginale belastingdruk bij het vrijvallen van de FOR. Dan is het verstandig om een toevoeging aan de FOR te doen. Dit betekent ook dat indien de huidige marginale belastingdruk lager is dan de marginale belasting in de toekomst bij het vrijvallen van de FOR, het waarschijnlijk verstandiger is om geen toevoeging te doen. De marginale belastingdruk kan lager zijn in situaties waarbij de onderneming een lagere winst behaalt. Dus de toevoeging is afhankelijk van de winst die er wordt behaald.

Volgens F. van der Lecq en A. Oerlemans zijn er enkele factoren die een rol spelen voor de pensioenopbouw van een IB ondernemer. De factoren zijn:

- Het opbouwen van een pensioenvoorziening staat onderaan de prioriteitenlijst zolang het eigen bedrijf nog niet (voldoende) voorziet in het levensonderhoud van de ondernemer;
- De ondernemer heeft sterk fluctuerende inkomsten en durft daarom geen pensioenpremieverplichting aan te gaan;
- De ondernemer heeft een deeltijdaanstelling in loondienst en bouwt daar (naar eigen mening) voldoende aanvullend pensioen op;
- De ondernemer heeft een werkende partner, die (naar beider mening) voldoende aanvullend pensioen opbouwt;
- De ondernemer verwacht over enige tijd weer in loondienst te treden;
- De ondernemer meent voldoende te hebben aan de AOW en eventueel eigen vermogen;
- De ondernemer heeft zich (nog) niet verdiept in de eigen pensioenpositie en/of begrijpt weinig van pensioenen en heeft daardoor nog geen behoefte aan een dergelijk product.⁹⁴

Naast de factoren van der Lecq en Oerlemans om geen pensioen op te bouwen in een onderneming zijn er ook nog andere factoren met betrekking tot het gedrag van de ondernemer. Uit een gedragseconomisch onderzoek van de overheid is gebleken dat er vier verschillende oorzaken zijn om geen pensioen op te bouwen door mensen in het algemeen, waaronder de ondernemers ook vallen. De oorzaken zijn:⁹

- Ten eerste kunnen mensen te weinig zelfbeheersing hebben om in de onderneming te sparen, waardoor soms investeren in pensioenopbouw achterwege blijft zonder dat dit een bewuste, weloverwogen keuze is.
- Ten tweede vertonen mensen vaak uitstelgedrag. Velen van hen schuiven het organiseren van een pensioenvoorziening voor zich uit, omdat ze de urgentie ervan nog niet inzien.
- Ten derde maken mensen soms een inadequate inschatting van het bedrag dat ze in moeten leggen om na pensionering de dan gewenste levensstandaard te bereiken.
- Ten vierde hebben mensen te maken met risico's in pensioenproducten. Onvoldoende inzicht in die risico's, zoals een stijgende levensverwachting en dalende aandelenkoersen,

⁹⁴ F. van der Lecq en A. Oerlemans, Zelfstandigen zonder pensioen, Tilburg, Netspar 2009, onderdeel 1.2 de pensioensituatie van zzp'ers.

kan ertoe leiden dat de verwachte pensioenuitkering afwijkt van de daadwerkelijke pensioenuitkering.⁹⁵

d. Pensioenopbouw voor ondernemers bevorderen

De overheid geeft de ondernemer verschillende mogelijkheden, zoals hierboven de gegeven faciliteiten, om een pensioen op te bouwen in de winstsfeer. We hebben opgemerkt dat de faciliteiten niet volledig worden benut door de ondernemer. Om toch het pensioenopbouw voor ondernemers te bevorderen zet de overheid zich in voor verbetering van de financiële kennis en vaardigheden. Dat doet zij met partners uit de financiële sector, de wetenschap, onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties in het Platform Wijzer in Geldzaken.⁹⁶ Hierbij kan er gedacht worden aan een voorlichting over pensioenopbouw om ondernemers te verdiepen in hun pensioenopbouw. Het verbeteren van financiële kennis en vaardigheden van ondernemers zorgt ervoor om een adequate inschatting te maken van hun toekomstige pensioenvoorziening en krijgen ze een beter beeld over de risico's die ze lopen bij het maken van de keuze tussen de faciliteiten. Echter zijn er beperkingen aan deze methode, aangezien mensen tot een bepaalde grens op te leiden zijn en dat ze niet financieel opgeleid willen worden.⁹⁷ Verder blijkt dat financiële educatie in mindere mate leidt tot meer pensioenopbouw. Na de opleiding bleek de pensioenopbouw een goed voornemen te zijn dat meestal niet wordt uitgeoefend.⁹⁸

Daarnaast probeert de overheid de kwaliteit van financieel advies aan zelfstandigen te verbeteren. De verbetering van de kwaliteit van financieel advies kan tot meer pensioenopbouw leiden, omdat deskundig advies leidt tot het beter begrijpen van een pensioenproduct waardoor de zelfstandige uit een vergelijking eenvoudig de keuze kan maken voor een passend pensioenproduct. Om de kwaliteiten te waarborgen stelt de overheid eisen aan adviseurs en houdt zij toezicht op die adviseurs via de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Zo zijn adviseurs verplicht om een geldig en relevant diploma te bezitten.

De overheid heeft op het gebied van fiscale faciliteiten voldoende ruimte geboden aan de ondernemers voor pensioenopbouw, omdat deze faciliteiten niet voldoende benut worden, heeft

⁹⁵ Onderzoek pensioen van zelfstandigen uitgevoerd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, in samenwerking met het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Economische Zaken, 2013, onderdeel 3.2.

⁹⁶ Onderzoek pensioen van zelfstandigen uitgevoerd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, in samenwerking met het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Economische Zaken, 2013, onderdeel 4.1.

⁹⁷ Van Rooij, Lusardi en Alessi, 'Financial literacy and stock market participation', DNB Working Papers 146, 2007.

⁹⁸ Choi, 2002, Prast en Kooreman, 2010

het weinig tot geen toegevoegde waarde om de faciliteiten uit te breiden voor de pensioenopbouw van ondernemers.⁹⁹

e. Conclusie

Door bestudering van de theorie van globaal evenwicht en verschillende soorten pensioenopbouw mogelijkheden kan de volgende vraag beantwoord worden: ‘Zou de wetgever ervoor moeten zorgen dat er een ‘globaal’ evenwicht ontstaat met betrekking tot de pensioenopbouw?’. De wetgever heeft met de bovengenoemde faciliteiten ervoor gezorgd dat de ondernemer een mogelijkheid krijgt om een goed pensioen op te bouwen. Dit betekent dat de wetgever probeert te bewerkstelligen om een “evenwicht” te creëren tussen de pensioenopbouw van de ondernemer en de pensioenopbouw van de werknemer in de wetgeving. Echter, het blijkt dat in de praktijk de faciliteiten niet voldoende worden benut, met als gevolg dat er toch geen evenwicht gerealiseerd wordt tussen de pensioenopbouw van de ondernemer en de pensioenopbouw van de werknemer. Het gegeven dat dit niet gebeurt, betekent niet dat het evenwicht niet gecreëerd kan worden. Het tegendeel is zelfs gebleken uit de bestaande wetgeving die voldoende mogelijkheden biedt aan de ondernemer en de werknemer om dit evenwicht te bereiken. Ondanks alle faciliteiten om een goed pensioen te vormen voor de ondernemer slaagt de overheid er uiteindelijk niet in om een evenwicht te creëren in zowel de wetgeving als in de praktijk. De wetgever heeft weliswaar de zorg op zich genomen om extra faciliteiten toe te kennen aan de ondernemer, wat ervoor moet zorgen dat er een globaal evenwicht ontstaat met de werknemer in dienstbetrekking. Uit het onderzoek dat ik heb gedaan, is gebleken dat de faciliteiten die in de wet, zijn opgenomen in de praktijk niet volledig worden benut.

Naast de faciliteiten die de overheid biedt, zorgt de overheid in de praktijk ook voor opleidingen voor de ondernemers over financiële kennis en vaardigheden. Daarnaast stelt zij strenge eisen aan adviseurs om de kwaliteiten van de adviezen te waarborgen. De overheid heeft volgens Dietvorst en Visser voldoende insteek geleverd, waardoor de aanbieders van pensioenproducten en organisaties van ondernemers ervoor moeten zorgen dat ondernemers een goed pensioen opbouwen.¹⁰⁰ Uiteindelijk kunnen we in dit hoofdstuk tot de conclusie komen dat de overheid zijn best heeft gedaan om de zorg op zich te nemen om een evenwicht te creëren, maar zij is daar

⁹⁹ G.J.B. Dietvorst en M.R. Visser, ‘Pensioen zpp’er is niet zo bijzonder’, 2009

¹⁰⁰ Zie vorige voetnoot

niet volledig in geslaagd. Het globaal evenwicht is in de praktijk niet gecreëerd. Ondanks alles, vind ik dat de overheid genoeg inzet heeft getoond om een globaal evenwicht te creëren, maar dat neemt niet weg dat de overheid alsnog de zorg op zich moet nemen om een globaal evenwicht te bereiken. Een manier om een globaal evenwicht te vormen in de pensioenopbouw tussen ondernemers en werknemers zou een verplichte pensioenopbouw voor alle ondernemers kunnen zijn. Dit zou ingevoerd moeten worden, net als de verplichting bij werknemers om een pensioen op te bouwen.

Hoofdstuk 6: Conclusie

De pensioenopbouw leek mij een interessant onderwerp. Tijdens de colleges kwam het aan bod en het trok mij direct aan. Het leek mij verstandig, vooral omdat ik er zelf ook te maken zal hebben, om dit onderwerp grondiger te bestuderen om een beter inzicht in dit onderwerp te krijgen.

Om het onderwerp te bestuderen heb ik geprobeerd een antwoord te vinden op de volgende onderzoeksvraag die ik heb gesteld: "Krijgt de IB-ondernemer die winst uit onderneming geniet, dat gelijk is aan een modaal inkomen, de gelegenheid om een soortgelijk pensioen op te bouwen zoals een werknemer die een modaal inkomen heeft?".

Allereerst is in hoofdstuk 2 het systeem van de oudedagsreserve voor de ondernemer onderzocht in de Wet IB 2001. In dit hoofdstuk zijn de voorwaarden die beschreven zijn in wetgeving uiteengezet. Hieruit bleek dat de er veel voorwaarden zijn verbonden aan de vorming van een oudedagsreserve. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de ondernemer nauwelijks of geen dotatie kan doen voor de oudedagsreserve waardoor hij een kleiner pensioen opbouwt. Om de vergelijking te maken tussen de pensioenopbouw van een ondernemer en de pensioenopbouw van een werknemer, is er in hoofdstuk 3 het systeem van de pensioenopbouw van de werknemer uiteengezet. Daar is er ingegaan op de verschillende pensioenopbouw stelsels en de pensioenregelingen die onder de Wet LB 1964 toegestaan zijn. Na mijn bevinding over de pensioenopbouw van de werknemer ben ik van mening dat het pensioensysteem voor de werknemer, maar ook voor zijn gezin goed is geregeld. De werknemer kan dankzij dit stelsel een toereikend pensioen verwachten tijdens zijn pensioen. Vervolgens is in hoofdstuk 4 de vergelijking gemaakt tussen pensioenopbouw van een ondernemer en de werknemer. De vergelijking is gemaakt aan de hand van een bruto-netto inkomenberekening van de ondernemer en de werknemer. Hieruit blijkt dat de ondernemer met een winst uit onderneming, dat gelijk is aan een modaal inkomen van € 36500, minder kan sparen voor zijn pensioen met de faciliteit fiscale oudedagsreserve. In tegenstelling tot een werknemer in dienstbetrekking. Echter bleek er dat de ondernemer netto meer te besteden heeft ten opzichte van de werknemer aangezien de ondernemer een hoger netto inkomen realiseert. Dit betekent niet dat de werknemer slecht af is, omdat hij tijdens zijn pensioen beter af is dan de ondernemer.

In hoofdstuk 6 is gekeken of er sprake is van een evenwicht tussen de pensioenopbouw van de ondernemer en de pensioenopbouw van de werknemer. In dit hoofdstuk is gebleken dat de overheid voldoende faciliteiten biedt aan de ondernemer, zowel in de wetgeving als in de praktijk, om een toereikend pensioen op te bouwen, maar de faciliteiten niet volledig worden benut. De overheid heeft getracht om een globaal evenwicht te vormen tussen pensioenopbouw, maar is er niet in geslaagd om het door te voeren in de praktijk.

Al met al kan het volgende antwoord gegeven worden op de onderzoeksvraag: De werknemer met een modaal inkomen bouwt een hoger pensioen op ten opzichte van de ondernemer die gebruik maakt van de fiscale oudedagsreserve. Echter krijgt de IB-ondernemer de gelegenheid om een soortgelijk pensioen op te bouwen aan de hand van andere toegekende faciliteiten.

Literatuur:

Bibliografie

Lubbers, P. d., & Meussen, P. m. (2014). *Hoofdzaken winst uit onderneming*. Deventer: Kluwer.

Mertens, M. A. (2014). *Het beginsel van de minste pijn*. Nijmegen: Ars Aequi Libri.

Cursus Belastingrecht

Vakstudie Loonbelasting en Premieheffingen

F. van der Lecq en A. Oerlemans, *Zelfstandigen zonder pensioen*, Tilburg, Netspar 2009, onderdeel 1.2 de pensioensituatie van zzp'ers.

Onderzoek pensioen van zelfstandigen uitgevoerd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, in samenwerking met het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Economische Zaken, 2013, onderdeel 3.2

Van Rooij, Lusardi en Alessi, 'Financial literacy and stock market participation', DNB Working Papers 146, 2007.

Choi, 2002, Prast en Kooreman, 2010

G.J.B. Dietvorst en M.R. Visser, 'Pensioen zzp'er is niet zo bijzonder', 2009

Internetbronnen:

<https://www.nn.nl/Particulier/Pensioen/Pensioen-opbouwen/Wat-is-een-pensioen.html>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zelfstandigen-zonder-personeel-zzp/inhoud/sociale-zekerheid-voor-zelfstandigen/zzp-er-en-pensioenen>

http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/inkomstenbelasting/inkomstenbelasting_voor_ondernemers/fiscale_reserves/oudedagsreserve

<http://www.nationaalkompas.nl/gezondheid-en-ziekte/sterfte-levensverwachting-en-dalys/levensverwachting/wat-is-in-nederland-de-levensverwachting/>

<http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/tabellen/aow-franchise-tabellen-1>

<http://www.ffp.nl/life-events/pensioen/pensioenregels/rekenrente-pensioen-waarom-het-zo-belangrijk>

https://cdn.salaris-informatie.nl/images/stories/premies/2016/premieoverzicht_detailhandel_2016.pdf

<http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/arbeidsrecht/pensioen-zzp-er>

<http://zzpbarometer.nl/2016/04/26/helpt-zzpers-bouwt-pensioen-op/>

jurisprudentie:

Wet van 16 november 1972, Stb. 612 (Kamerstukken 11 818)

HvJ EG 11 augustus 1996, BNB 1995/319

Kamerstukken II 1998/99, 26 727, nr. 3, p. 93.

HR BNB 1958/212

Besluit van 17 december 2014, nr. BLKB2014/2132M, V-N 2015/7.14